

Inge Piena: Slecht voorbeeld doet slecht volgen

De voorbeeldopgaven zijn binnen. De *Voorbeeldopgaven Afsluitingstoetsen Basisvorming* wel te verstaan. Het CITO heeft de toetsen her en der (bij scholen en vakverenigingen) gelanceerd met het verzoek commentaar te leveren. Dat is een heel lovenswaardige daad en de VON, MOER en hopelijk ook veel scholen zullen deze kans niet aan zich voorbij laten gaan.

Het verband van dit redactioneel is te beperkt om de toetsen volledig te bespreken, maar ik wil toch mijn verwondering uiten.

Het idee voor de toets is als volgt: de leerlingen krijgen een aantal inleidende teksten mee naar huis en maken daarna een leestoets, een kijk-/luistertoets, een discussietoets en twee schrijftoetsen. Dit geheel heet een 'thematoets' omdat de verschillende onderdelen inhoudelijk op elkaar aansluiten. Er worden dus, geheel in de lijn van de basisvorming alleen vaardigheden getoetst. Opvallend is daarbij dat alleen vaardigheden worden getoetst die binnen het gebied van de taalvaardigheid vallen. De letterkunde wordt daarbij volledig genegeerd.

Natuurlijk is het zo dat in een Afsluitingstoets Basisvorming vooral vaardigheden moeten worden getoetst. En gezien de nadruk die kerndoelen en de algemene doelstelling leggen op 'Taalgebruik' is het ook vanzelfsprekend dat hier bij toetsing het zwaartepunt moet liggen. Wie in de kerndoelen op zoek gaat naar (jeugd-)literatuur moet met een lampje zoeken. Alleen in de kerndoelen 10 en 17 worden eisen gesteld aan de kennis (!) van leerlingen over fictie. Maar wat ik nu niet snap, is dat dit hele gebied wordt overgeslagen in de toets. Er wordt weliswaar gesteld dat een van de teksten eventueel een fictie-tekst zou kunnen zijn, maar daarmee toets je nog geen literaire competentie.

Scholen kunnen zelf aanvullende toetsen ontwerpen. Daarvan zal zeker gebruik gemaakt worden, en gezien het plezier waarmee docenten en leerlingen in de onderbouw in het algemeen met fictie bezig zijn, zullen veel van die extra toetsen betrekking hebben op fictie. Het gevaar van niet centraal toetsen bestaat dan ook niet voor de scholen die zelf toetsen ontwerpen op het gebied van fictie, maar juist voor de scholen die de fictie links laten liggen. Weinig zullen dit uit voorkeur doen, maar naar ik vrees velen uit tijdgebrek.

De basisvorming brengt meer vakken, minder tijd per vak en eisen die met name voor het IVBO en in mindere mate voor het VBO moeilijk haalbaar zullen zijn. Uit onderzoekingen van Kühlemeier & Van den Berg en van Van Roosmalen bleek (Verbeek e.a., 1993) dat expliciet onderwijs in het leren omgaan met en het overdragen van kennis over fictionele kennis in het VBO en het LHNO vrijwel niet gegeven wordt.

Het belang van fictie-onderwijs (ook) voor deze groepen heeft mijns inziens geen betoog meer nodig. Ik hoop maar dat de basisvorming niet leidt tot een nog verdere teruggang van het fictie-onderwijs in het (I)VBO.

Literatuur

CITO, *Voorbeeldopgaven Afsluitingstoets Basisvorming*. Arnhem, CITO, 1993.

Verbeek, J. e.a., *Bouwstenen voor de Basisvorming. Een leerplan Nederlands*. Groningen, Wolters-Noordhoff/SLO, 1993.